

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไข ปัญหาสังคม การศึกษายังเป็นเครื่องมือและเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคคลทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการวางรากฐานการพัฒนาชีวิตการพัฒนาศักยภาพการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อย่างเป็นสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และร่วมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศ การจัด การศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน สภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเชิงปริมาณที่เพิ่มขึ้น แต่สำหรับในด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาพบว่ายังถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ปกครองและจาก สังคมในภาพรวมว่าไม่มีคุณภาพมาโดยตลอด ดังนั้นคุณภาพการศึกษา จึงเป็นปัญหาของระบบ การศึกษา ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 ทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ในวิชาหลัก เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา โดยเฉพาะวิชา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ 35 นอกจากนั้นจากการประเมินคุณภาพ การศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 30,010 แห่ง ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 35 จาก จำนวนทั้งหมด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และความสามารถในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของประเทศ เมื่อ ปี พ.ศ.2544 ปรากฏผลว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าประเทศ เพื่อนบ้านในเอเชีย(อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2545) และจากการจัดอันดับความสามารถในการ แข่งขันจากสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (Institute for Management Development :IMD) ด้านการศึกษาของไทยลดลงโดยลำดับ โดยอยู่ในอันดับ 46 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2548 อันดับ 48 จาก 61ประเทศในปี พ.ศ. 2549 และอันดับที่ 33 จาก 61 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2550 นับเป็นวิกฤต อย่างยิ่งของคุณภาพการศึกษาไทย แสดงให้เห็นว่ามีการเพิ่มขึ้นโดยปริมาณแต่ไม่ได้เพิ่มขึ้นในเชิง คุณภาพ จึงทำให้การศึกษาเกิดปัญหาทั้งระบบ ไม่เฉพาะการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ การไม่สามารถจัดหาหรือจัดเตรียมทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรอื่นๆในการจัดการศึกษาให้ทัน ต่อการขยายตัวอันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในที่สุด ปัญหาด้านการจัดการคุณภาพ ด้านผู้เรียน

ครูผู้สอน หลักสูตร สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี และรวมถึงหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน(รุ่ง แก้วแดง, 2540)

อีกทั้งในกระแสแห่งการแข่งขันของโลกปัจจุบัน มีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamics) กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการให้สอดคล้องกับโลกธุรกิจพลวัต ในยุคแห่งการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีจุดเน้นในการปฏิรูปปรัชญาการศึกษา ระบบบริหาร กระบวนการเรียนรู้ และการทุ่มเทสรรพกำลังทั้งหมด เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทย ดังที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยกำหนดไว้ในบทบัญญัติในมาตรา 30 ไว้ว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” มาตรา 65 บัญญัติไว้ว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ” จากจุดเน้นตามมาตรา 30 และ 65 ดังกล่าวทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญและนำมาปฏิบัติ พัฒนาการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนรวมทั้งการผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบันดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ประกอบกับในมาตรา 43 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดไว้ว่าเอกชนจะต้องมีความอิสระในการบริหาร และจัดการศึกษา ภายใต้การกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของรัฐ และในมาตรา 44 สถานศึกษาเอกชนจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยมีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ในการบริหาร และการจัดการในสถานศึกษา โดยรัฐจะต้องกำหนดนโยบายและมาตรการชัดเจนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อจัดการศึกษาของเอกชน (มาตรา 45) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “ประชาชนไทยมีสิทธิเสมอในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งระบบการจัดการศึกษาโดยทั่วไปจะเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยหลักการกระจายอำนาจ การมี

ส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ารัฐมีนโยบาย วิธีการ และมีมาตรการสนับสนุนส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว แต่จากการติดตามและประเมินผลในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน พบว่ายังดำเนินการได้ในวงจำกัด ไม่สามารถผลักดันให้เกิดผลตามมาตรการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนภาคเอกชนได้เต็มที่ โรงเรียนเอกชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างน้อยเพียงร้อยละ 14 แม้ว่าคุณภาพการศึกษาจะดีกว่าภาครัฐก็ตาม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ดังนั้นหากรัฐมีนโยบายให้โรงเรียนเอกชนขยายตัวและเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา รวมไปถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่สำคัญ ผลจากการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยใช้แบบทดสอบชาติ (National Tests) ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการประเมินความถนัดทางการเรียน 3 ด้าน คือ ความสามารถทางภาษา การคิดคำนวณและความสามารถเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้น ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่วัดคุณภาพผู้เรียนทางด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้และหรืออยู่ในระดับดีแต่ไม่มีความแตกต่าง และผลการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าโรงเรียนเอกชนมีบทบาทอย่างมากในการจัดการศึกษา แต่การจัดการศึกษาเอกชนโดยภาพรวมยังพบปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขหลายประการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของโรงเรียนโดยตรง คือการมีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ปัญหาด้านคุณภาพการเรียนการสอน ปัญหาการบริหารโรงเรียน เพราะว่าโรงเรียนเอกชนจะอยู่รอดและมีเสถียรภาพนั้นต้องอาศัยปัจจัยในหลาย ๆ ประการด้วยกันเช่นการทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียนในด้านต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และที่สำคัญรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเอกชนไม่มีหลักประกันมั่นคงเหมือนโรงเรียนของรัฐ โดยมีลักษณะเป็นธุรกิจทางการศึกษา คือต้องเน้น

ทางด้านวิชาการและเป็นไปทางหลักเศรษฐศาสตร์ คือต้องได้กำไร หรือไม่ขาดทุนเป็นอย่างน้อย เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ เนื่องจากเอกชนไม่มีหน้าที่จัดการศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง ไม่มีอำนาจเก็บภาษีอากรได้เหมือนของรัฐ อีกทั้งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐเพื่อมิให้แสวงหากำไรเกินควร เพียงแต่นำกำไรมาปรับปรุงกิจการของโรงเรียนให้เจริญรุดหน้า ดังนั้นหากโรงเรียนเอกชนสามารถบริหารจัดการจนเกิดประสิทธิผลสู่ความเป็นเลิศ เป็นที่ยอมรับ ก็ย่อมสร้างความเชื่อถือศรัทธาแก่ผู้ปกครอง ในการที่จะส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน ทำให้โรงเรียนมีโอกาสคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณภาพไว้ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังคุณภาพการสอนและเป็นที่นิยมของผู้ปกครอง ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง มีเด็กต้องการเรียนมากขึ้นหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านโรงเรียน ด้านการบริหาร ด้านครูและบุคลากร รวมไปถึงการวางนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

ปัจจุบันการประกอบธุรกิจการให้การศึกษาที่มีการแข่งขันรุนแรง ตลาดการศึกษาในระดับนานาชาติกำลังขยายตัวและรุกคืบเข้าสู่การเข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งสถานศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาเอกชนต่างมีการแข่งขันทั้งด้านคุณภาพ และด้านวิชาการ ในสถานการณ์แห่งการแข่งขันทางคุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการนี้และผู้บริโภคซึ่งได้แก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองต้องการการได้รับการบริการด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนเอกชนจะต้องรับดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อไปสู่เป้าหมายที่สำคัญคือโรงเรียนมีคุณภาพและมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาดังกรณีในประเทศสหรัฐอเมริกามีเกณฑ์การศึกษาสำหรับการจัดการที่เป็นเลิศ (The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) : Education Criteria for Performance Excellence) ที่สามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านการศึกษาได้ และประเทศไทยได้นำหลักการของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (MBNQA) นี้มาดำเนินงานภายในประเทศโดยสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ และมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (MBNQA) ไปพัฒนารูปแบบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการซึ่งจะทำให้องค์กรมีวิธีการปฏิบัติงานและผลการดำเนินการในมาตรฐานระดับสากลสามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลกได้ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) สำหรับโรงเรียนเอกชนนั้น เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสู่ความเป็นเลิศนั้น สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา

ระบอบองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีความเป็นเลิศนั้น บุคลากรในโรงเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ ต้องเข้าใจและตระหนักถึงเป้าหมายของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของโรงเรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการสนับสนุนการสอน บุคลากรในโรงเรียนต้องเน้นการเรียนรู้ของตนเองเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน ส่วนเอเวอร์ลัด,มอริส และวิลสัน (Everald, Morris, & Wilson, 2004) กล่าวว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพ บุคลากรของโรงเรียนจะต้องมีผลสำเร็จในการทำงาน มีประสิทธิภาพ มีความสามารถสูง มีเจตคติที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีสติปัญญา มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเป็นผู้นำ มีอารมณ์คงเส้นคงวา และโรงเรียนต้องมีมาตรฐาน มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การบริหารถูกต้อง และทันเวลา ผลการสอนเป็นที่น่าพึงพอใจ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนเอกชนจะต้องศึกษาถึงรูปแบบ หรือวิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุกด้าน เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ

ดังนั้นรูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่สอดคล้องเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานสำคัญในภาพรวมขององค์กรที่ต้องมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ ในการเสริมสร้างความสามารถในการบริหาร โรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ในด้านการปรับปรุงวิธีการดำเนินการ ความสามารถ ผลลัพธ์ขององค์กร การกระตุ้นให้มีการสื่อสาร แบ่งปันสารสนเทศ วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และยังเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้จัดการผลการดำเนินการขององค์กร รวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ (บวรศิลป์ เชาวนชื่น, 2550) และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการทางการศึกษาเป็นสำคัญ ดังนั้นหากโรงเรียนมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศย่อมเป็นกลจักรสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามอุดมการณ์ของการจัดการศึกษา แต่ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำรูปแบบการจัดการคุณภาพ ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพของสหรัฐอเมริกา (Baldrige National Quality Program, 2005 : Education Criteria for Performance Excellence) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา อันจะสนองตอบต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติที่เป็นผลผลิตให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถดำรงตนทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต ในท่ามกลาง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน สามารถก้าวทันทันเทียมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศใน โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับโรงเรียนเอกชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นที่ยอมรับของสังคม

คำถามการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศใน โรงเรียนเอกชนควรมีลักษณะอย่างไร

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศใน โรงเรียนเอกชนในครั้งนี้ เป็นการศึกษายภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence) ซึ่งเน้นกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติในองค์กรที่ทำให้เกิดคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (MBNQA) การดำเนินการเพื่อให้ได้ผลตามหลักการดังกล่าวมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ สำหรับรูปแบบในการจัดการสู่ความเป็นเลิศ และตามแนวคิดของการจัดการคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence) และ โครงสร้างเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศอเมริกา (บวรศิลป์ เชาว์นัชนัน, 2550 หน้า 26-54) ดังนี้

1. การนำองค์กร (Leadership) ได้แก่ การนำองค์กร โดยผู้นำระดับสูง ธรรมเนียมปฏิบัติและความรับผิดชอบต่อสังคม
2. การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ได้แก่ การจัดทำกลยุทธ์ การถ่ายทอด

กลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

3. การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด (Student, Stakeholder and Market Focus) ได้แก่ วิธีการกำหนดความต้องการ ความคาดหวัง ความนิยม ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด

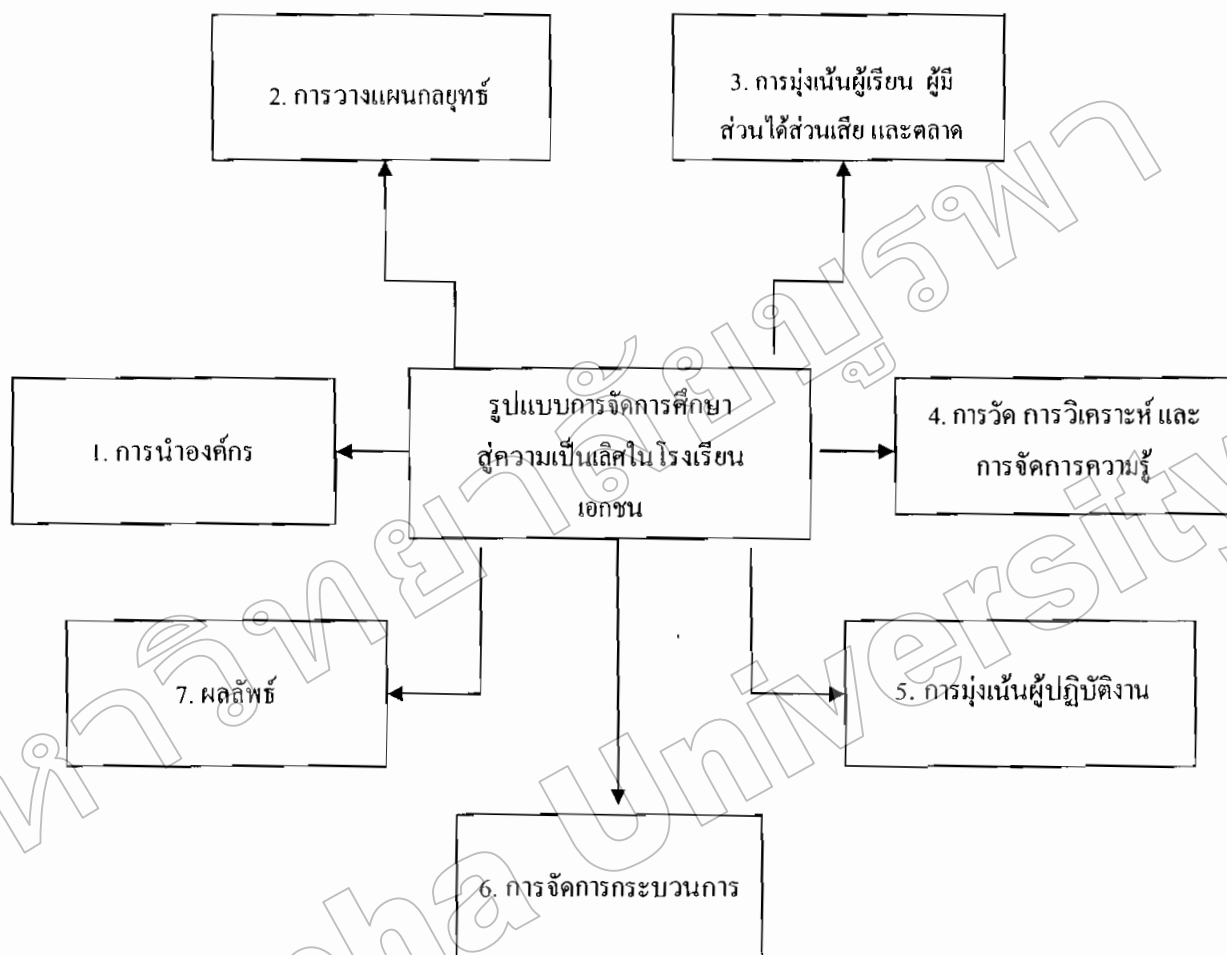
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measure, Analysis, and Knowledge Management) ได้แก่ การวัด การวิเคราะห์ และการปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้

5. การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (Workforce Focus) ได้แก่ ความผูกพันของผู้ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมของผู้ปฏิบัติงาน ทางกายภาพ และบรรยากาศในองค์กร

6. การจัดการกระบวนการ (Process Management) ได้แก่ การออกแบบระบบงาน การจัดการและการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน

7. ผลลัพธ์ (Result) ได้แก่ ผลที่เกิดจากการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และ การจัดการกระบวนการ

หลักการและแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถกำหนดเป็นกรอบความคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ (บวรศิลป์ เชาว์ชื่น, 2550) คือ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านผลลัพธ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2550 ระดับก่อนประถม 2 โรงเรียน ระดับประถมศึกษา 2 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 2 โรงเรียน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน โดยเลือกจาก 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน โดยมีคุณวุฒิด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษาระดับนโยบาย และมีความเชี่ยวชาญในการวิจัยทางการศึกษา

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญจากนักวิชาการ จำนวน 3 คน โดยมีคุณวุฒิด้านการศึกษาในระดับปริญญาเอก เป็นอาจารย์หรืออาจารย์พิเศษ สอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน จำนวน 3 คน โดยมีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้ที่มีประสิทธิผลสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนเป็นที่ประจักษ์

2.3 ผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา จำนวน 242 คน

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับอนุบาลหรือปฐมวัยที่ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ถึงชั้นมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

2. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการศึกษาและพัฒนาวิธีการจัดการศึกษาโดยใช้วิธีการจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดรางวัลคุณภาพแห่งชาติสหรัฐอเมริกา แล้วนำเสนอเป็นขั้นตอนของรูปแบบการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง การศึกษาเพื่อแสวงหาวิธีการหรือแนวทางการดำเนินงาน ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชน ทำให้บรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวัง ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมี

ประสิทธิภาพ ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จและก้าวสู่ความเป็นเลิศเป็นที่ยอมรับ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้จากการศึกษาจากเอกสาร และวรรณกรรมของผู้วิจัย ตลอดจนได้จากการศึกษาในโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดตามแนวทางการจัดการคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence) ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบภารกิจ 7 ด้าน คือ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการจัดการกระบวนการ และด้านผลลัพธ์

3.1 การนำองค์กร (Leadership) หมายถึง การนำองค์กรโดยผู้นำระดับสูง ธรรมชาติ และความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) หมายถึง การจัดทำกลยุทธ์ การถ่ายทอดกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

3.3 การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด (Student, Stakeholder and Market Focus) หมายถึง วิธีการกำหนดความต้องการ ความคาดหวัง ความนิยม ความสัมพันธ์ และความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด

3.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis, and Knowledge Management) หมายถึง การวัด การวิเคราะห์ และการปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

3.5 การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (Workforce Focus) หมายถึง ความผูกพันของผู้ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งทางกายภาพ และบรรยากาศในสถานศึกษา

3.6 การจัดการกระบวนการ (Process Management) หมายถึง การออกแบบระบบงาน การจัดการและการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน

3.7 ผลลัพธ์ (Result) หมายถึง ผลการดำเนินงานที่เกิดจากการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และการจัดการกระบวนการ

4. โรงเรียนพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับด้านการจัดการคุณภาพสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ จากการได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2550

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถการบริหาร โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่เลือกเจตนาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน ด้วยเทคนิค

สนทนากลุ่ม (Focus Group)ประกอบด้วย

5.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนเอกชน โดยมีคุณสมบัติด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษาระดับนโยบาย และมีความเชี่ยวชาญในการวิจัยทางการศึกษา

5.2 ผู้เชี่ยวชาญจากนักวิชาการ โดยมีคุณสมบัติการศึกษาในระดับปริญญาเอก เป็นอาจารย์หรืออาจารย์พิเศษ สอนในสถาบันระดับอุดมศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการสอน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

5.3 ผู้เชี่ยวชาญจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน โดยมีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้ที่มีประสพผลสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชนเป็นที่ประจักษ์

6. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมหรือปฐมวัย ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ถึงชั้นมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก 6 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ซึ่งในการวิจัยนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนเอกชน ไปปฏิบัติจริง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 242 คน